

Nógv ella lítið stráfóður til mjólkikúnna?

Í norskum tíðarritum verður nógv skrivað um hetta evni á hvørjum ári, og fleiri royndir hava verið gjordar innan hetta umráðið. Eg fari at loyva mær at siga frá, hvat ið teir meina um evnið — nógv ella lítið stráfóður til kúnna — og siga frá onkrari roynd á hesum økinum.

Tað er ofta sagt, at stráfóðurið er grundarlagið fyri mjólka- og kjótfamleiðslu. Hetta er framvegis rætt, sjálvt um ein tey seinastu árinu hevur havt ein munandi vøkstur í kraftfóðurnýtsluni til hesa framleiðslu. Ein og hvør, ið hevur við neyt at gera, kennir til, hvussu torført er at fáa nógv mikið av stráfóðuri í mjólkineyt, sum mjólka nógv. Um ein tí skal fáa nýttu av teimum evnum, sum ein góð mjólkikúgv hevur, er tí neyðugt at nýta kraftfóður í okjandi mongdum, alt eftir sum mjólka úrtøkan økist. Hetta sæst eisini týðuliga á tølum frá neytaeftirlitinum. Har er kraftfóðurið økt frá 23 pst. í 1959 til 35 pst. í 1969 av samlaða fóðrinum.

Fleiri meina, at hvussu mikið av kraftfóðuri, ið skal nýttast í mjólkaframleiðsluni, er ein reinur óekonomiskur spurningur, og tað verður roknað við, at ein fóðureind hevur sama virði, antin hon verður givin sum strá- ella kraftfóður.

Innan fyri rimuligt mark kann hetta verða lutvist rætt.

Ein má tó hava í huga, at mongd og slag av kraftfóðuri líka so mikið sum mongd og slag av stráfóðuri, kann hava ávirkan á mjólkaúrtøkuna og innihaldið í mjólkini. Serstakliga kann ein fáa stóra broyting í hesum við at geva t. d. ógvuliga litla mongd av stráfóðuri. Í Noreg hevur verið áhugi fyri, tey seinastu árinu, at skifta út hoyggj og súrhoyggj, og ið staðin nýta meiri kraftfóður. Ring hoyggjár, soleiðis sum var seinasta ár, hevur verið orsøkin til, at fleiri hava minkað um stráfóðurið og givið meiri kraftfóður uttan at verið noyðdir til at drepa nakra mjólkikúgv. Eisini aðrir, sum hava økt um neytatalið, hava givið so mikið minni stráfóður (hoyggj og súrhoyggj) og meiri kraftfóður.

Til tess at klárleggja nakrar spurningar í samband við nýtslu av minni stráfóðuri til mjólkineyt, eru nógvir royndir gjordar. Her skal bert verða sagt frá einari av royndunum. Mjólkineytini vórðu býtt sundur í tveir bólk. Annar bólkurin slapp at eta so mikið av súrhoyggj, sum teimum lysti, og harafturat eina ávísu kraftfóðurmongd. Hin bólkurin fekk eina avmarkaða mongd av súrhoyggj, og harafturat eina kraftfóðurmongd, soleiðis at báðir bólkarnir fingu líka nógv av fóðuri tilsaman.

Royndin sá soleiðis út:

	Medal nýtsla pr. kúgv pr. dag	kg. súrh.	kg. kraftf.
A. Súrhoyggj (so nógv tey orka at eta)	32,6	7,4	
B. Súrhoyggj (ein avmarkað mongd)	11,8	10,1	

Ein eigur at leggja til merkis, at ein her hevur ætlað at samanbera bólk A, har neytini sluppu at eta tað súrhoyggj tey orkaðu, við bólk B, har

neytini fingu eina avmarkaða, nógv minni mongd av súrhoyggj (11,6 kg. í medal), men tilsvarandi meiri kraftfóður. Royndarúrslit:

	Medal úrtøka pr. dag	kg. 4% mjólk	% feitt
A. Súrhoyggj (so nógv tey orka at eta)	20,7	3,75	
B. Súrhoyggj (ein avmarkað mongd)	18,8	3,39	

Av royndarúrslitinum sæst, at við at geva avmarkaða mongd av súrhoyggj, sjálvt um hesin bólkurin hevur fingið so mikið meiri av kraftfóðuri, at báðir bólkarnir hava fingið líka nógv fóður tilsaman (róknað í fóðureindum), fæst minni mjólk við minni feittinnihaldi, enn um neytini fáa tað súrhoyggj, tey orka at eta.

Tað er gjørdar nógvir tilílikar royndir, og vísa tær allar á somu leið. Fleiri av hesum somu royndunum sýna eisini, at neyt, sum fáa eina litla mongd av stráfóðuri í mun til kraftfóður, lættari fáa ymiskar búksjúkur, minni matarhug, og í summum førum eisini føra til m. a. húsmannssjúku.

Tað er greitt, at ikki allar

útlendskar royndir kunnu hava týðning fyri okkum, av tí at víðurskiptini eru ólík. Men hesar royndir hava so nógv við sjálva organismuna á mjólkineytum at gera — og her eru okkara mjólkineyt ikki annarsleiðis enn onnur —, at hesi royndarúrslit fullt út eisini kunnu galda fyri mjólkineyt her á landi.

Tað ræður tí um, bæði út frá ókonomiskum og heilsusjónarmiðum, at mjólkineytini fáa so mikið av stráfóðuri, sum teimum lystir at eta. Kraftfóðurmongdin verður síðan at meta um, alt eftir hvussu stór mjólkaúrtøkan er um dagin.

Royndarstöðin í Hoyvík
Hanus Wardum.

Minningarorð um Poul Øster

Ein av okkara bestu monnum innan Javnaðarflokkkin hevur lagt seg til hvíldar.

Poul Øster var borin í heim í einum góðum arbeiðsheimi. Faðir hansara var hin vælkendi Jóhan á Gørðum, sum fordi skip hjá T. F. Thomssens handli á Tvøroyri og móður hansara var Katrina, ættað úr Høvi. Tey vóru dugnaðfólk í allar mátar, dugdu væl at liva og ala sini born upp, sum øll eru væl at sær komin.

Poul visti tíðliga hugin til sokja sær kunnleika. Sum ungur fór han á háskúla í Føgrulið, sum Simun av Skarði og Jóannes Rasmussen vóru leiðarar av og har lærði hann at skriva føroyskt mál soleiðis at valla fanst maður í Føroyum ið dugdi betur at skriva føroyskt so sum tað átti at vera enn Poul. Tá tó kom á tal við Poul, so mátti tú vera varin ikki at siga nakað ringt um Simun ella Rasmus, tí tað dámdi Poul ikki; hesir menn stóðu høgt í metum hjá honum.

Eftir at hava søkt sær kunnleika á háskúlanum í Føgrulið fór Poul til Danmarkar at sokja sær kunnleika í húsa-samleið. Tá ið hann hevði fingið sær prógv og arbeitt eina tíð í Danmørkini, leitaði hann sær heim aftur til Føroyar og byrjaði at byggja hús og bygdi hann fleiri hús.

Tá ið javnaðarflokkurin um hesa tíðina fór at festa rotur her á Tvøroyri og við Petur Mohr Dam sála odda, sá Petur skjótt í Poul Øster mannin ið brúkaði kundi til at vera við í leiðsluni av hinari sosialdemokratisku rørslni, og tí var hann valdur í stjórn felagsins og legði hann alla sína orku í arbeiði innan stjórnina og eisini uttanfyri.

Poul sum var væl at sær komin, bæði bóliga og skrivliga, varð settur í starv sum sáknarstýrisskrivari og legði hann sær ógvuliga nær í hesum

Poul Øster

arbeiði, tí Poul var soleiðis, at har hann var skuldi alt vera í lagi, og var hann ruddu ligur og ein kundi altíð lita á, at tá ið hann hevði fingið nakað um hendur, so varð tað væl og virðiliga úr hondum greitt.

Um ein skuldi skriva um Poul og virki hans, so gerst tað ikki í einari blaðgrein, tí hann hevði so nógv at takast við og nógv vóru tey, sum heitu á hann at skriva fyri seg, og Poul var soleiðis, at hann bar seg aldrin undan; kundi hann ikki gera hetta um dagin so nýtti hann náttina til tess, tí gjørt skuldi tað verða.

Poul hevði nógv álitisstørv, sostatt var hann eisini for-

maður Fylkingar í fleiri ár, og var felagið væl leitt undir hansara hondum.

Poul var ongantið ræddur at mæta sínum mótstøðumonnum og sigga teir beint í andliti; tí hann kendi sum fáur at hann striddist fyri hina breiðu fjøldina — rættvisu sök.

Hvør minnst ikki Poul á odda, tá ið krav arbeiðaranna um rættin til spøl og gerdu-menn skuldu fáast igjøgnum; hvussu hann sættliga og væl fekk hetta úr hondum greitt. Jú, Poul, arbeiðararnir takka tær fyri at tú var slóðarin góði tann tíð tú stóð á odda fyri felagi teirra.

Poul var bersagdur maður og ein fekk altíð sannleikan beint í andlitið frá honum; men dugdi tú at tala við hann, hevði tú eisini lært nakað, tá tú vart liðugur at tosa við hann.

Hann náddi høgan aldur, var tætt upp í móti teimum 80 tá hann andaðist, og var tað unt honum at arbeiða nær um til tað seinasta, tó hann var veikur í seinastuni.

Hesi minningarorð, um ein av okkara góðu monnum, koma heldur seint, men tey eru líka góð fyri tað.

Vegna stjórn javnaðarflokksins og stjórn Fróðbiar sáknar javnaðarfelag takka vit tær fyri alt tað góða, ið tú var við til at avrika.

Hvíl í friði!

Ein vinur.

Talið á børnum fødd uttanfyri hjúnarlag vaksandi

Uttanfyri hjúnarlag vóru í 1969 fødd 124 børn, ella 14,4 pst. í 1965 var prosenttalið 10,6 og í 1960 var talið 8,1. Í 1969 vóru 845 livandi børn fødd og 19 vóru deyðfódd. Talið av livandi føddum í Føroyum hevur verið:

1969: 845, 1968: 882, 1967: 951, 1966: 967, 1965: 891, 1964: 859, 1963: 847, 1962: 798, 1961: 777, 1960: 761.

87 pst. av øllum føddum eru farnir fram á sjúkrahús-um og í 1960 69 pst. Tað er sostatt vordið sjáldsamt at ein kvinna fœðir við hús. Nevnst kann, at í Suduroynni fœddu allar kvinnur á sjúkrahúsinum í 1969.

Í 1969 doyðu í Føroyum

271 fólk, ella 7,1 pst., móti 6,8 pst. í 1968.

15 børn doyðu undir eitt ára gomul. Av vanlukku-tíburði doyðu í Føroyum í 1969 19 fólk.

Friðaður steinur

»ILLAMANSNOSIN« VERÐUR FRÍÐAÐ

»Illamannanosin« eitur ein víðagitin klettur á eystaru strondini á Omega-vatninum. Hann verður nú friðaður sum forminni. Í klettin eru høgðar myndir og tekin, sum ætlast at vera o. u. 6000 ára gomul. Ein steinur úr »Illamannanosini« er til skjals á Eremítasjuni, t. e. fornminnisavni-um í Leningrad.

(APN).

Spinnið í Gøtu

tygum fáa gott tógv, og skjóta avgreiðslu.

Vit keypa óvaskaða og vaskaða ull og selja øll sløg av føroyskum tógvi.

TØTINGARVIRKID

v/ Ólavur Gregersen — tlf. 20 í Gøtu

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT